

YANIKLAR
ve
İLK YARDIM GİRİŞİMLERİ

Öğr. Gör. NURHAN BİNGÖL

Yanıklar Genel Tanım

- Yanıklar çok ciddi ve ağrı veren yaralanmalar arasındadır. Vücudun absorbe edebileceğinden fazla miktarda enerji alması ile oluşur.

Bu enerji kaynakları :

- 1- Isı
- 2- Kimyasal maddeler
- 3- Toksik maddeler
- 4- Elektrik
- 5- Nükleer radyasyon olabilir.

Yanıkta İlkyardımın Amacı:

- Yanmayı sona erdirip, daha fazla yaralanmayı önlemek.
- Enfeksiyon ve şoku önlemek.
- Acıyı hafifletmek.

Yanıkların yayıldığı deri tabakasına göre sınıflanması :

■ 1. DERECE YANIKLAR :

Yüzeysel yanıklardır.

Ağrılı ve kızarıktırlar.

Güneş yanıkları en iyi örnektir.

Vücut yüzeyinin tümü etkilenmediği sürece tehlikeli değildir.

1. Derece yanıklarda İlkyardım

- Ağrı duruncaya kadar yanık olan yeri musluğun altına tutun veya soğuk suya batırın. (en az 10 dakika)
- Şişme başlamadan önce yüzük, bilezik, saat gibi takıları çıkartın.
- Yanık yeri temiz bir bezle örtün.



2. DERECE YANIKLAR

- Epidermis ve değişen düzeylerde dermisin etkilendiği, deri altı dokusunun zarar görmediği yanıklardır.
- Sinir uçları uyarıldığı için şiddetli bir ağrı, aşırı bir kızarıklık ve büller (içi sıvı dolu, ciltten kabarık torbacıklar) vardır.

Copyright Trustees of Boston University 1997



2. Derece Yanıklarda İlk Yardım

- İlk yardım girişimleri 1. Derece yanıklardan pek farklı değildir. Ödem daha hızlı gelişir, bu sebeple extremiteler elevasyona (askıya) alınır.
- Büller patlatılmaz. Büllerin içindeki sıvı sterildir, açıldığı zaman enfeksiyon gelişme riski artmaktadır.
- 2.derece yanık yaygınsa; IV sıvı replasmanı gerekeceğinden mutlaka 112 aranmalıdır.

3. DERECE YANIKLAR

- Tüm deri tabakaları zarar görmüştür. Derideki renk değişikliği çok belirgindir. Kahverengi-siyah veya beyaz renkte olabilir.
- Yüzeysel sinir uçları tamamen yandığı için hasta o bölgede ağrı hissetmez ama çevresindeki 2. derece yanıklardan dolayı ağrı mutlaka olacaktır.



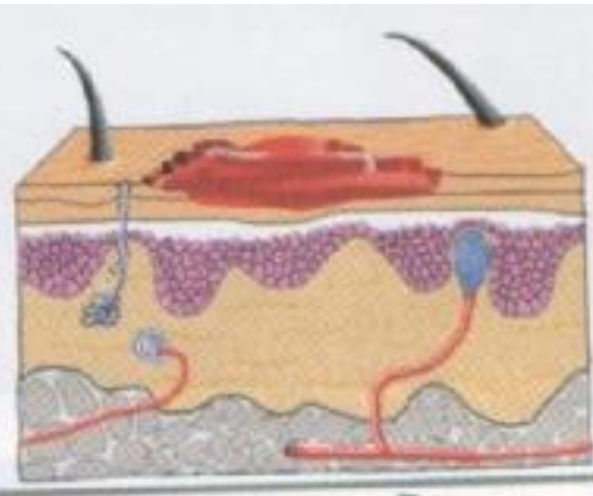
3.Derece Yanıklarda İlkyardım

1-Mutlaka 112 aranır.

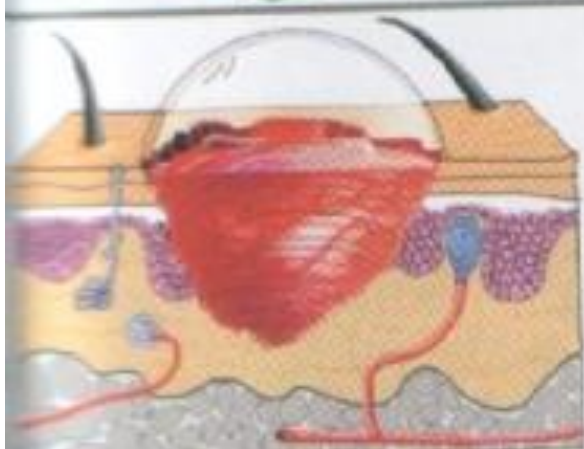
2-Şiddetli yanıklardır. Vücutta vital organları da etkileyen yaralanmalar olabilir. Yaralıda mutlaka A/B/C hızlı bir şekilde değerlendirilmelidir.

3- Eğer baş boyun bölgesini ilgilendiren bir yanık varsa ödeme bağlı hava yolu ve solunum problemleri olabilir.

4- Yanık üzeri steril veya temiz pansuman malzemesiyle örtülmelidir.



I.Derece yanik

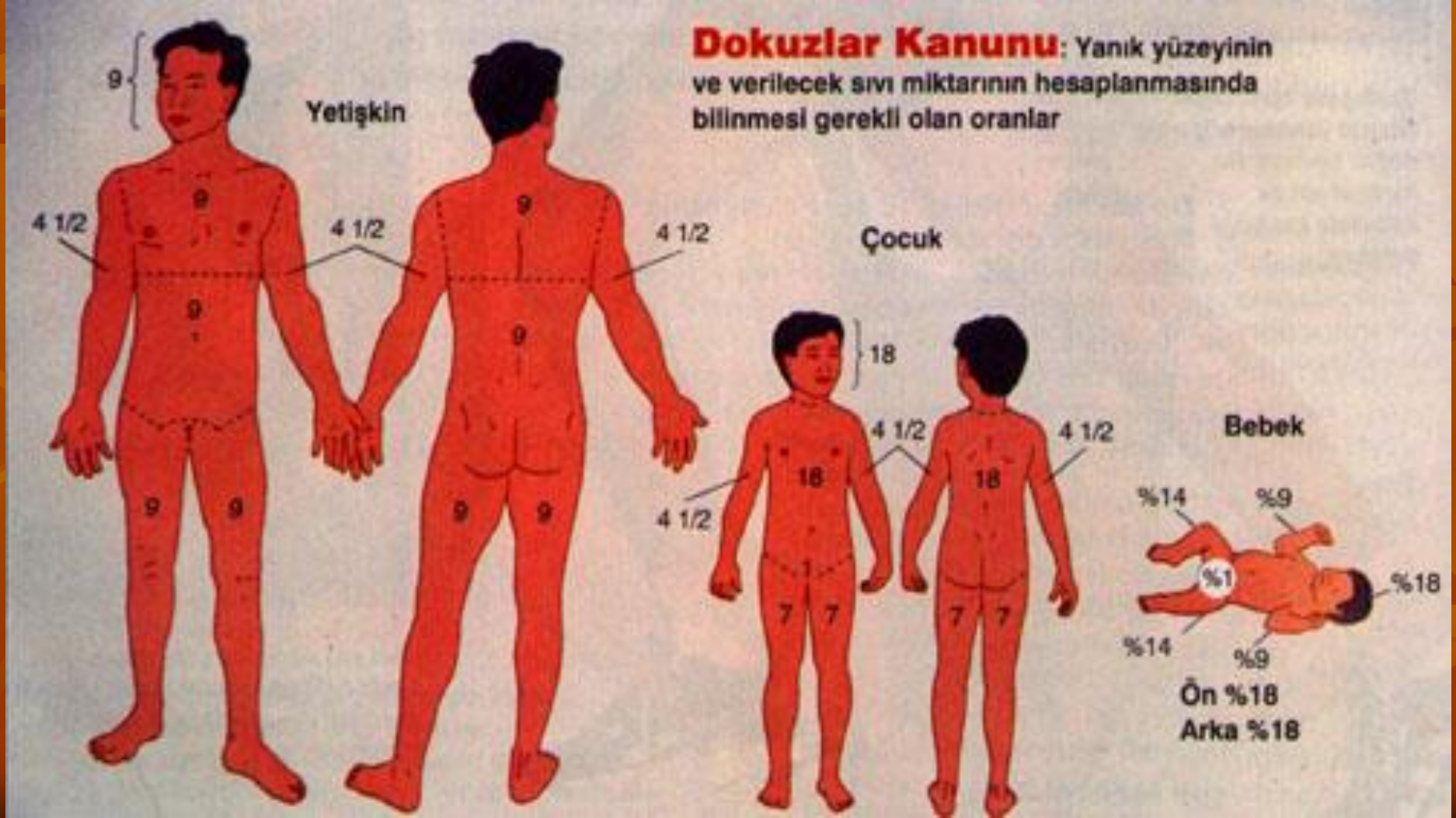


III.Derece yanik

DİKKAT!!!

- İçi su dolu kabarcıkları asla patlatmayın, yanık deri parçalarını çıkarmayın.
- Yapışan giysileri çıkarmaya çalışmayın.
- Losyon, kolonya, yağ, diş macunu, yoğurt, salça gibi maddeler sürmeyin.
- Pudra ve benzeri sıvı emici maddeler dökmeyin.
- Yanık bölgeyi temiz pansuman malzemesiyle kapatın, kesinlikle pamuk kullanmayın.

Vücut Yüzeyine Göre Yanık Alanının Hesaplanması



Yanıklara neden olan olaylar ve ilkyardım yaklaşımları

- TERMAL (ISI)
YANIKLAR :

En sık karşılaşılan durum alev yanıklarıdır. Alev yanıkları sıklıkla derin yanıklardır. Solunum yolu yaralanmaları daha sık görülür.



Termal (ısı) Yanıklarda İlk Yardım

- İlk yardımda 4 temel ilke vardır :

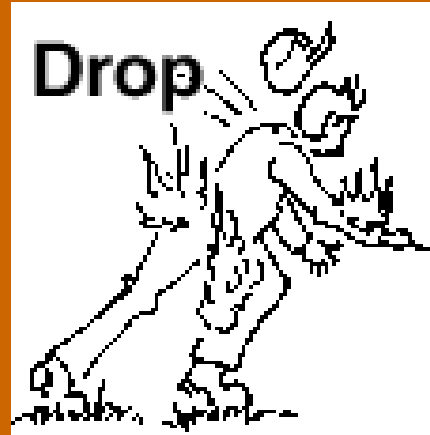
1-Yanma sürecini sona erdirip daha fazla yaralanmayı önlemek.

Alev yanıklarında eğer hastanın üzerindeki giysiler alev almışsa hastanın koşmasını engelleyin, aksi taktirde yanmayı artıracaktır. Eğer hasta ayakta duruyorsa hemen yere yatırın ve söndürme işlemini yerde yapın .

Stop



Drop



Roll



2- Hastanın yaşam bulgularını destekleyin. En önemli nokta hava yolu ve solunumun desteklenmesidir.

3- Isı kaybını ve enfeksiyon riskini önlemek için yanık alanı kuru, steril bir gazlı bezle örtün.

4- Hastayı uygun bir sağlık kuruluşuna, mümkünse yanık tedavi ünitesi olan bir hastaneye transport edin.



KİMYASAL YANIKLAR

- Derinin kuvvetli asit veya bazlarla teması sonucu meydana gelir. Yanığın derecesi maddenin ciltle ne kadar süre temas ettiği ile doğrudan ilişkilidir.
- İlk yardım müdahalelerinde temel, yanığın korozif madde ile en kısa zamanda temasını kesmektir.

Kimyasal Yanıklarda İlkyardım

- 1- Yanan bölge elbiselerin üzerinden bol su ile veya rivanol ile yıkanır. Daha sonra elbiseler kesilerek vücuttan ayrılır ve yıkama işlemi en az 30 dk olacak şekilde devam edilir.
- 2- Eğer alkali ile temas varsa yıkama süresi 1 saate kadar çıkarılabilir.

- 3- Eğer kimyasal maddenin antidotu varsa onunla da yıkama yapılabilir ancak iki maddenin reaksiyonundan dolayı dış ortama ısı çıkacaksa yaralanma miktarı artabilir.
- 4- Gözde bir kimyasal yaralanma varsa bol su veya SF ile yıkanabilir. Hastaya mutlaka lens kullanıp kullanmadığı sorulmalıdır. Özel antidotla yıkama yapılmaz ve göz yumuşak bir pansumanla kapatılır.



ELEKTRİK YANIKLARI

- Elektrik yanıklarında dış ciltte çok belirgin bir bulgu yokken iç organlarda çok şiddetli yaralanmalar oluşabilir.
- Elektrik akımının yoğunluğu, maruz kalma süresi ve doku direnci yaralanmanın şiddetinde etkilidir.



ELEKTRİK YANIKLARI MEKANİZMALARI

- **TEMAS YANIĞI** : Elektriğin vücuda giriş ve çıkış yerlerinde yaralanmalar olur. Giriş yerlerindeki deri gri renkli ve solukken çevresi 2-3. derece yanık vardır ve kırmızıdır (boğa gözü). Dışarıdaki yaralanma sınırlı gözükse dahi içte daha ağır bir yaralanma vardır.

- **ANİ PARLAMA YANIĞI :**

Yüksek voltajda elektriğin hava direncini yenerek yakınındaki bir objeye doğru ark yapması sonucu, ortaya çok yüksek derecelerde ısı çıkmakta, bu da kişilerde yanıklara sebep olmaktadır. Eğer akım süresi çok kısa bir zamanda olursa yanıktan daha ziyade vücutta diğer organlara ait yaralanmalar ortaya çıkar.



- **ALEV YANIĞI:** Elektrik çarpması sonucu elbiselerin parlayarak alev almasıdır.



ELEKTRİK YANIKLARI MEKANİZMALARI

YANMA DIŐINDAKİ YARALANMALAR

- **ASFİKSİ** :Elektrik çarpmalarında uzun süre alternatif akıma maruz kalınca solunum kaslarında tetanik kasılmalar meydana gelir ve bu da kişinin nefessiz kalmasına neden olur.

- **KARDİYAK AREST** : Eğer akım vücudu terk etmeden önce kalpten geçmişse kalpte ritm bozukluklarına sebep olabilir. Kalpteki disritmi uzun sürecek olursa kardiyak arrest ortaya çıkabilir.
- **KIRIK VE ÇIKIKLAR** : Uzun süren tetanik kasılmalar sonucu kırıklar oluşabilmektedir.

■ YILDIRIM YARALANMALARI :

Farklı yük taşıyan iki nesne arasındaki elektriğin yoğun olarak akmasıdır. Bu akım sırasında elektrik direnci daha düşük bir nesne varsa onu tercih eder. Yanıkta kavrulma gözükmez genellikle hafif zigzaglı bir yaralanma görüntüsü vardır.

ELEKTRİK YANIKLARI İLK YARDIM

- En iyi ilkyardım; önlem alarak yaralanmaların oluşmasını engellemektir.

Tüm elektrikli aletleri kullanma talimatına uygun kullanın.



- Çocukları elektrik akımlarından koruyun, elektrik tesisatlarına koruyucu kapaklar takın.



- Bilmediğiniz ve tanımadığınız elektrikli cihazları asla onarmaya kalkmayın.



Elektrik Yanıklarında İlk Yardım

- 1- Mutlaka tehlike kontrolü sağlayın, elektrik akımını kesmeden yaralıya asla temas etmeyin.
(Şalteri indirin, fişi çekin vb.)
- 2- Akım kesildikten sonra yaralıyı elektrik kaynağından uzaklaştırın.
- 3- 112'ye mutlaka haber verin
- 4- Hava yolunu açık tutun, A/B/C değerlendirin.

